

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка

Наказ від 18.03.2026 № 72/но

В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників
закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий
Державний стандарт базової середньої освіти
«БЕЗПЕЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ
ТА ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ»

Розробник(и): Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка (Максименко Вероніка Анатоліївна, старший викладач кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка)

Напрямок підвищення кваліфікації: цифрові технології педагогічної діяльності на рівні базової середньої освіти

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН від 12.10.2022 № 904)

Термін дії програми: з 6.04.2025 до 31.12.2028 року

Рецензенти:

Олександра Сологуб, доктор філософії, в.о. завідувача кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

Павло Григорук, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі Хмельницького національного університету

©Максименко В.А.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти «Безпечна діяльність педагога в цифровому просторі та використання штучного інтелекту» обумовлена трансформаційними змінами в освіті. Професійна діяльність педагога пов'язана з активним використанням електронних освітніх ресурсів, хмарними сервісами, платформами для дистанційного та змішаного навчання, онлайн-комунікацією, а також інструментами штучного інтелекту. Разом з можливостями, які відкриває цифровий інформаційний простір, актуалізуються питання, пов'язані з безпекою цифрової діяльності, захистом персональних даних, безпечним використанням електронних освітніх ресурсів, інформаційною стійкістю до маніпуляційних технологій в інтернеті та етичним використанням ШІ.

Запропонована освітня програма має практичне спрямування та орієнтована на розвиток тих знань, умінь і навичок, які педагог може безпосередньо застосувати у своїй професійній діяльності. Її зміст поєднує два взаємопов'язані напрями: безпечну діяльність у цифровому середовищі та ефективне, відповідальне використання штучного інтелекту в освітній практиці.

Реалізація програми сприятиме розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників, підвищення рівня їхньої цифрової безпеки, професійної відповідальності, інформаційної стійкості та готовності до ефективного використання сучасних цифрових технологій і штучного інтелекту в освітній діяльності.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти (базова середня освіта, 7-9 класи).

Обсяг (тривалість): 15 годин (0,5 кредиту ЄКТС), з них лекції – 2 год (13%); практичні роботи, діагностика результатів навчання – 12 год (87%).

Особливості реалізації програми: зміст програми складається з двох навчальних модулів. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять та практико-орієнтованих форм роботи. Тривалість програми - до 2 тижнів. Для успішної реалізації практичного компоненту програми слухачам рекомендується приєднуватись до онлайн-занять з персонального комп'ютера або ноутбука.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації: розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог професійного стандарту “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, зокрема підвищення рівня обізнаності педагогічних

працівників щодо актуальних ризиків цифрового середовища, удосконалення навичок відповідальної та безпечної діяльності в цифровому просторі, у тому числі захисту персональних даних, цифрових пристроїв та електронних (цифрових) освітніх ресурсів, розвиток умінь безпечної цифрової взаємодії; критичного оцінювання інформації та вмінню розпізнавати маніпуляції та фейки в мережі інтернет; підвищення компетентності щодо доброчесного використання інструментів штучного інтелекту для підтримки освітньої діяльності.

Завдання підвищення кваліфікації:

- поглибити і розширити знання педагогічних працівників щодо безпечної та відповідальної поведінки в цифровому просторі;
- розвивати вміння та навички щодо захисту персональних даних, облікових записів, цифрових пристроїв та цифрових освітніх ресурсів;
- розвивати здатність критично оцінювати інформацію та цифровий контент, ознайомити з цифровими ресурсами та інструментами для розпізнавання маніпулятивного контенту, фейкової інформації у цифровому середовищі;
- розвивати вміння та навички застосовувати інструменти штучного інтелекту для створення освітніх матеріалів;
- розвивати навички етичного та відповідального використання інструментів штучного інтелекту.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- **предметно-методична компетентність (A2):** здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти (A2.4);
- **інформаційно-цифрова компетентність (A3):** здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності (A3.1); здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси (A3.2); здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі (A3.3);
- **здатність до навчання впродовж життя (Д1):** здатність здійснювати власний професійний розвиток (Д1.1); здатність до інноваційної діяльності (Д1.3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння:

- сутності безпечної та відповідальної поведінки педагога в цифровому просторі;
- основних ризиків та загроз, що можуть виникати під час професійної діяльності в цифровому середовищі;

- принципів захисту персональних даних, цифрових пристроїв, облікових записів та електронних освітніх ресурсів;
- ознак маніпулятивного контенту, пропаганди, дезінформації, фейкових повідомлень та інших інформаційних впливів;
- можливостей використання інструментів штучного інтелекту при створенні навчальних матеріалів;

Уміння:

- дотримуватися правил безпечної поведінки в цифровому просторі у власній професійній діяльності;
- здійснювати захист персональних даних, цифрових пристроїв, акаунтів і електронних (цифрових) освітніх ресурсів;
- критично оцінювати цифровий контент, виявляти маніпулятивні повідомлення, ознаки дезінформації та потенційно небезпечну інформацію;
- застосовувати інструменти ШІ для створення або адаптації навчальних матеріалів з дотриманням принципів академічної доброчесності, етичності та професійної відповідальності.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- розуміння важливості захисту персональних даних, цифрових пристроїв, облікових записів та електронних освітніх ресурсів;
- усвідомлення важливості критичного оцінювання інформаційних джерел на достовірність та небезпечний контент;
- усвідомлення важливості дотримання академічної доброчесності під час створення цифрового контенту з використанням інструментів штучного інтелекту;
- мотивація до навчання впродовж життя в професійній сфері за допомогою цифрових технологій та електронних (цифрових) освітніх ресурсів.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації: підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці програми у вигляді підсумкового тесту з 15 завдань. Максимальна кількість балів за тест – 40, прохідний бал – 28 (70 %).

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво

Вартість: 495 грн

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 2 модулів та 5 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 15 завдань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники – 40 балів, прохідний бал – 28. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 15 год., з них: 2 год. - лекційні заняття, 12 год. – практична робота, 1 год. – контрольні заходи.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Безпека в цифровому просторі					
Тема 1.1. Відповідальна й безпечна поведінка в цифровому просторі	1	2			3
Тема 1.2. Захист персональних даних, цифрових пристроїв та електронних (цифрових) освітніх ресурсів	1	3			4
Тема 1.3. Маніпуляційні технології та дезінформація в інтернет-середовищі		2			2
Разом за модулем	2	7			9
МОДУЛЬ 2. Створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів засобами ІІІ					
Тема 2.1. Інструменти ІІІ для створення освітніх матеріалів		4			4
Тема 2.2. Етичні аспекти використання ІІІ в освіті		1			1
Разом за модулем		5			5
Підсумкові заходи				1	
Усього	2	12		1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Безпека в цифровому просторі

Тема 1.1. Відповідальна й безпечна поведінка в цифровому просторі

Цифровий слід педагога. Цифрова етика (нетикет) та культура комунікації. Відповідальна та безпечна поведінка в цифровому просторі. Основи кібергігієни. Кібербулінг: види, розпізнавання та алгоритм дій для вчителя.

Тема 1.2. Захист персональних даних, цифрових пристроїв, та електронних (цифрових) освітніх ресурсів

Персональні та корпоративні дані, їх конфіденційність. Небезпека в цифровому просторі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних та електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист від небажаного та шкідливого контенту. Налаштування конфіденційності в онлайн-сервісах.

Тема 1.3. Маніпуляційні технології та дезінформація в інтернет-середовищі

Маніпуляційні технології та інформаційно-психологічний вплив у цифровому середовищі. Дезінформація в інтернеті. Оцінювання достовірності даних і надійності цифрових джерел та ресурсів. Фактчекінг-інструменти.

МОДУЛЬ 2. Створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів засобами ШІ

Тема 2.1. Інструменти ШІ для створення освітніх матеріалів

ШІ як інструмент сучасного педагога. Можливості генеративних моделей (ChatGPT, Claude, Gemini) для створення планів-конспектів уроків та тестів. Промпт-інжиніринг: як правильно формулювати запити, щоб отримати якісний освітній контент. Використання інструментів розширення для браузера Brisk Teaching для створення Google форм, вікторин та презентацій. Створення персоналізованого середовища для навчання засобами NotebookLM.

Тема 2.2. Етичні аспекти використання ШІ в освіті

Етичні аспекти використання ШІ в освіті. Академічна недоброчесність: як розпізнати роботи, створені ШІ. Дотримання правил безпеки та академічної доброчесності при створенні контенту за допомогою інструментів штучного інтелекту. Створення академічного посилання.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Вправа “Мій безпечний цифровий слід”. Вчителі на платформі Canva або іншому ресурсі розробляють чек-лист (мінімум 10 пунктів) для

перевірки власного цифрового сліду, за допомогою якого можна оцінити, наскільки безпечною та відповідальною є поведінка в соціальних мережах та інших онлайн-платформах.

2. Вправа «STOP Булінг». Слухачам пропонується проаналізувати конкретну ситуацію кібербулінгу (надається кейс) та розробити покроковий план дій для захисту постраждалого від цифрового цькування. Потрібно обґрунтувати кожен крок з точки зору безпеки та етики.

3. Вправа «Кіберцит педагога». Вчителі проводять аудит безпеки власного смартфона/комп'ютера та створюють звіт, який включає: перевірку налаштувань приватності, аналіз встановлених додатків, оцінку надійності паролів та рекомендації щодо покращення захисту.

4. Вправа «Захисти свій браузер». Слухачі перевіряють обліковий запис Google через «Перевірку безпеки» <https://myaccount.google.com/security-checkup>, «Конфіденційність і безпека» <chrome://settings/safetyCheck>; встановлюють покращений захист від небезпечних сайтів, завантажень і розширень; налаштовують захист даних й конфіденційності; створюють зразок складної фрази-паролу, використовуючи метод «Memory Sentence».

5. Вправа «Приватний режим: ON». Учителі налаштовують конфіденційність та видимість свого профілю в соціальних мережах: як люди можуть знаходити вас; хто може бачити вашу особисту інформацію, фотографії, дописи, список друзів; чи можуть інші позначати вас на фото та у своїх дописах.

6. Вправа «Протокол стійкості: алгоритм дій при витоку даних». Завдання: створити покрокову інструкцію «Що робити при витоку даних» для педагогічного колективу, яка містить превентивні заходи для запобігання подібним інцидентам.

7. Вправа «Детектор надійності». Вчителі отримують чек-лист перевірки освітнього ресурсу, оцінюють один або декілька популярних онлайн-інструментів (наприклад, Kahoot!, Padlet або Wizer.me) та роблять висновок: рекомендовано до використання / використовувати з обмеженнями / не рекомендувати.

8. Вправа «Лабораторія фактчекінгу». Слухачі отримують кейс із запропонованим інформаційним матеріалом (новини, пости з соцмереж, фото або відео). Завдання: перевірити запропоновані матеріали на наявність маніпуляцій та достовірність (визначити першоджерело новини, перевірити дату публікації та наявність емоційних маркерів); перевірити фото, відео на достовірність, використовуючи інструменти Google Lens / FotoForensics (пошук за зображенням), перевірка на ШІ-контент за допомогою інструментів TinEye (аналіз метаданих зображення), Content Credentials (аналіз метаданих зображення та відео). Filter Check (український ресурс для перевірки новин та розвитку критичного мислення).

9. Вправа «Детектор фейків» для учнів. Слухачі за допомогою онлайн платформ Genially, Learningapps або іншої створюють 3-4 запитання

для вправи щодо розпізнавання неправдивої інформації в соціальних мережах. Шаблон для вправи обирають самостійно.

10. Вправа «Створюємо урок з ІІІ». Завдання: створити план-конспект уроку, тест з 5 запитань за допомогою ChatGPT, Gemini або Claude та презентацію на платформі Gamma.

11. Вправа «Опановуємо Brisk Teaching». Завдання: створити Google форму або Kahoot! (8-12 запитань) та презентацію (6-8 слайдів), використовуючи pdf-файл підручника, документи Word / Google або відео з YouTube.

12. Вправа «NotebookLM: від джерела до готового матеріалу». Вчителі створюють блокнот, завантажують 3-5 джерел за обраною темою (наукова стаття, власна презентація, нормативний документ, відео з YouTube тощо), ставлять запитання в чаті; створюють план уроку, тести за цими матеріалами, флешкартки, ментальні карти; генерують подкасти та інфографіку.

13. Вправа «Детектив академічної доброчесності». Слухачам пропонується проаналізувати дві роботи здобувачів освіти щодо наявності «штучності» (занадто лаконічні структури речень, відсутність власних думок або досвіду, вигадані факти, покликання на неіснуючі джерела) та аргументувати який текст написаний людиною, а який ІІІ.

14. Вправа «Як дружити з ІІІ без плагіату?». Завдання: розробити правила для здобувачів освіти щодо безпечного та етичного використання інструментів ІІІ при виконанні домашніх завдань. Рекомендації поділити на три блоки: «можна», «обережно», «заборонено».

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2020 №898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartivpovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> . Дата звернення: 24.03.2026.

2. Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників: наказ МОН України від 09.09.2022 р. No 805 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки від 10.09.2024 No 1277). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text> . Дата звернення: 24.03.2026.

3. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ МОН України від 29.08.2024 р. No 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> . Дата звернення: 24.03.2026.

Основна література

1. Про затвердження типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти: наказ МОН від 12.10.2022 № 904. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87557/. Дата звернення: 15.03.2026.
2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти: проєкт / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf>. Дата звернення: 15.03.2026.
3. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/852/85210/61b6fc314f312791981409.pdf>. Дата звернення: 15.03.2026.
4. Morze, N., Bazeliuk, O., Vorotnikova, I., Dementiievska, N., Zakhar, O., Nanaieva, T., Chernikova, L. (2019). Опис цифрової компетентності педагогічного працівника. *Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”*, 1–53. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39> Дата звернення: 22.03.2026.
5. Морзе, Н. В., Бойко, М. А., Струтинська, О. В., & Смирнова-Трибульська, Є. М. (2024). Якою має бути цифрова компетентність вчителів у галузі використання штучного інтелекту? *Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”*, (16), 85–87. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2024.166>. Дата звернення: 28.03.2026.
6. Андрійченко, Ж., Близнюк, Т., & Майстренко, О. (2021). Digital етикет та комунікації: тенденції та вимоги сьогодення. *“Економіка та суспільство”*, (34). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-24>. Дата звернення: 22.03.2026.
7. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>. 05.04.2026.

Додаткова література

1. Дія. Освіта. Онлайн-безпека у школі: як вчителям захистити себе та учнів. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/webinars/online-safety-at-school>. Дата звернення: 24.03.2026.
2. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 р. № 1556-р / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>. Дата звернення: 11.10.2025.
3. Guidance for generative AI in education and research / UNESCO. Paris : UNESCO, 2023. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693>. Дата звернення: 14.03.2026.

5. Guidelines on the ethical use of artificial intelligence and data in teaching and learning / European Commission, 2026. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan/ethical-guidelines-for-educators-on-using-ai> . Дата звернення: 14.03.2026.